

Uvjereni smo, danas više no ikad, da antika treba da nađe svoje mjesto u razmišljanjima suvremenog čovjeka, no da bi to mjesto doista bilo pronađeno, trebat će još mnogo napora i rada. Časopis *Latina et Graeca* jedan je od kamenčića u mozaiku što ga treba izraditi. Kad se (i ako se) na ovaj isti način susretnemo nad četrdesetim sveskom našeg časopisa, moći ćemo reći da smo u taj mozaik ugradili još nekoliko potrebnih kamenčića.

UMJESTO UVODNIKA

Koliko je jedan poduhvat još mlad nakon deset godina i koliko je zreo na kraju svoje desete godine? Ne znam da li možda ovim pitanjima bolje odgovara rastavni, umjesto ovdje upotrijebljenog sastavnog veznika, ali znam da je taj sastavni veznik tu zato jer sam htio da to upravo bude tako. Htjeti spojiti mladost i zrelost — da li je to moguće, da li je to realno, napokon, da li je to prirodno? Međutim, mislim da je sav uspjeh ili neuspjeh *Latina et Graeca* u biti sadržan u mogućnosti ili nemogućnosti uspostavljanja sastavnog veznika između dva pitanja postavljena na početku. Naime, to su bila dva pitanja ugrađena u temelj ovog časopisa prije deset godina.

Kada sam tada pisao tekst za ovo isto mjesto, sjećam se, napisao sam ga u jednom dahu. Ovaj put, premda se s njegovim sadržajem družim mjesecima, stavljam nešto na papir u posljednjem trenutku. Da li je vrijeme koje se nataložilo kroz jedan decenij nabacalo ili razbacalo toliko toga — u našem osobnom životu, u našem zajedničkom životu — da bi danas bilo bitno različiti obratiti se sebi samom, prijateljima i kolegama, suradnicima i čitaocima? U jednome je bar nesumnjivo različito: prije deset godina nismo se morali obraćati čitaocima, jer ih nismo ni imali u trenutku pisanja uvodnika. Obrćali smo se onima koji bi eventualno mogli postati naši čitaoci. Danas, mi imamo svoje čitaoce. I utoliko je publiciranje ovog časopisa danas izazovnije nego što je bilo onda. Da li je samom tom činjenicom postignut uspjeh?

Događaji i događanja koja su se odvijala, prostori i sredine koji su mi bili domaćini, zadržavali su me u uvjerenju koje se bilo formiralo pred desetak godina, učvršćivali su me u akciji koja je tada bila započeta, uvjeravali me u dileme koje su i tada bile prisutne. Gledati to vrijeme iz distance — osjećam da je to sve manje moguće, znam da ga je teško ocijeniti, jer smo svakodnevno duboko u njemu i naša je ocjena ona iz prakse. Zato tu praksu valja nastaviti.

Sa glasovitog kamenoloma Pentelika pokraj Atene odlazili su blokovi kamenja, dragocjenog i cijenjenog širom Grčke i tadašnjeg svijeta. Iz tih blokova isklesane su tolike ljepote. Prazne su penteličke „kave“ koje još i danas postoje: odlomljeni blokovi formirali su stepeničaste praznine u stijeni — brdu, kao da više nema ničega. A ipak, razasuti Mediteranom kameni su se blokovi pretvarali u predivne tvorevine, kao što je Lajevsko pleme bilo nastalo od kamenja koje su bacali Deukalion i Pira.

Trebalo bi, možda, ponovno započeti putovanja poput onih iz druge polovice 19. stoljeća, kada je trijumfirala spoznaja o vatrometnoj grčkoj polikromiji; ovaj put, zacijelo, i putovanja u našem duhu. Jer tko, uostalom, pa i danas, ima spontanu viziju obojena Partenona? Izgleda da se stoljećima brisala boja ne samo s Partenona...

I što bolje zaželjeti našem časopisu, na pragu drugog decenija njegova, nego da bude duga, u svojoj raskoši boja, nad ovim našim sadašnjim, klasičkim, znanjima.

Emilio Marin

TEME

ANTIKA U NAS: STANJE I PERSPEKTIVE

Antika, civilizacijski i kulturni kompleks koji je u toku svog milenijskog postojanja na obalama Sredozemnog mora ostavio neizbrisiv trag, prisutan je u našoj današnjici u različitim oblicima i na različitim razinama. O oblicima tog prisustva u nama samima, kao i o medijima koji to prisustvo posreduju, rečeno je više na drugom mjestu*, pa će u ovom članku taj dio problema biti tek naznačen zbog zahtjeva samog predmeta, a pokušat ćemo iskoristiti priliku da progovorimo više o onom dijelu tog problema koji nas sve više tišti: je li poznavanje antike još uopće ikome potrebno? Hoće li svijetu dvadesetprvog stoljeća antika bilo što značiti i neće li znanstvene discipline koje se bave antikom s vremenom zauzeti mjesto egzotičnih znanosti koje se reproduciraju pukom inercijom?, Hoće li se našim potomcima znanost o antici činiti posve bespredmetnom?

Činjenice govore da su sve znanstvene discipline vezane uz proučavanje antike danas nesumnjivo u defenzivi. Premda ne poznajemo dovoljno situaciju u svijetu, možemo ovu ocjenu dati bez ikakvih ograda. No nas prvenstveno zanima, naravno, situacija u nas, u našima okvirima, u Jugoslaviji krajem dvadesetog stoljeća. Kako, dakle, mi, nepune dvije decenije prije kraja drugog milenija nove ere, gledamo, spoznajemo, razumijevamo antiku i inspiriramo se njome, razdobljem koje je od nas udaljeno upravo zastrašujućim vremenskim jazom?

Ako prihvatimo uobičajene definicije antike, onda ćemo se osvrnuti na kulturne i civilizacijske karakteristike koje su se ostvarivale od 9. st. pr. n. e. pa sve do 5. st. nove ere na Sredozemlju i njemu susjednim krajevima. U te krajeve gotovo od sama početka trajanja antike uključeni su i prostori današnje Jugoslavije, pa je antika, jednim svojim dijelom, još uvijek materijalno prisutna u našoj zemlji.

Materijalni ostaci antičke civilizacije u nas vrlo su bogati. Nema ni kutka naše zemlje u kojima ne bismo našli tragove tisućljetne djelatnosti antičkih stanovnika. Osim

* Z. Šešelj. Antika danas. - "Naše teme", Zagreb, XXV/1982, br. 9, str. 1554-1560.